

E-poradnik prawny

PRAWO SPADKOWE

obowiązujące w 2025 r.

POWIAT
CHEŁMSKI

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

Ministerstwo
Sprawiedliwości

**sursum
corda**
Stowarzyszenie

Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie Powiatu Chełmskiego w 2025 r. realizowane jest przez Stowarzyszenie Sursum Corda ze środków przekazanych przez Powiat Chełmski

Zakres Nieodpłatnej Pomocy

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA

- informacja o stanie prawnym lub obowiązkach i uprawnieniach
- wskazanie sposobów rozwiązania problemu prawnego • sporządzenie projektu pisma (z wyłączeniem spraw w toczących się już postępowaniach), w tym o zwolnienie z kosztów sądowych lub o ustanowienie pełnomocnika • poinformowanie o kosztach i ryzyku finansowym skierowania sprawy do sądu • nieodpłatna mediacja
- informacja o możliwościach innej, darmowej pomocy

NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE

- rozpoznanie problemu i udzielenie porady dostosowanej do indywidualnej sytuacji, zwłaszcza w sprawach zadłużenia, mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego • poinformowanie o przysługujących uprawnieniach lub ciężących obowiązkach
- wsparcie w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, np. poprzez sporządzenie planu wyjścia z trudnej sytuacji oraz udzielenie pomocy w jego realizacji • skierowanie do odpowiednich instytucji lub placówek nieodpłatnej pomocy • nieodpłatna mediacja

NIEODPŁATNA MEDIACJA

- poinformowanie o możliwościach i korzyściach polubownych metod rozwiązywania sporów • przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji • przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie mediacji w sprawie karnej
- przeprowadzenie mediacji • udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

**MEDIACJA jest dobrowolna, nieformalna i poufna,
a mediator jest osobą bezstronną.**

1.	Wstęp	4
2.	Dziedziczenie	7
	Dziedziczenie testamentowe	11
	Zachowek	15
	Wydziedziczenie	16
	Niegodność dziedziczenia	17
	Dziedziczenie ustawowe	18
	Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	21
	Zrzeczenie się dziedziczenia	21
	Dziedziczenie przez małoletnich	22
	Dziedziczenie gospodarstw rolnych	22
3.	Obowiązki związane z przyjęciem spadku względem Urzędu Skarbowego	24
4.	Zarząd sukcesyjny	25
5.	Podstawa prawna	27

1. Wstęp

Kwestie związane z prawem spadkowym na przestrzeni życia, niezależnie od wieku w jakim aktualnie jesteśmy, spotykają każdego z nas. Czasami możemy się spodziewać, że w niedalekiej przyszłości nasi rodzice, dziadkowie czy dzieci umrą (bo na przykład są już w podeszłym wieku, albo ciężko chorują), a czasami śmierć najbliższych jest zaskoczeniem, bo następuje np. w wyniku nagłego wypadku. Osoby zmarłe prawie zawsze pozostawiają po sobie rozmaity majątek i/lub różne zobowiązania (długi).

W przypadku, gdy spadkodawca za życia nie zdecydował o tym, do kogo po jego śmierci ma trafić dany składnik majątku i w związku z tym formalnie nie rozrządził własnym majątkiem, czyli nie przeniósł własności na podstawie umów darowizny (jednostronnie zobowiązującej, tj. umowy,

na podstawie której darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swojego majątku) czy umowy o dożywocie (polegającej na tym, że właściciel nieruchomości przenosi jej własność na nabywcę w zamian za dożywotnie utrzymanie zbywcy i/lub jego osoby bliskiej) na inne osoby czy też nie pozostawił testamentu, co do przejścia praw i obowiązków po osobie zmarłej na uprawnione osoby zastosowanie będą miały przepisy z zakresu prawa spadkowego. Wówczas majątek zostanie podzielony zgodnie z ustawowymi zasadami dziedziczenia lub przez samych spadkobierców (np. poprzez dział spadku, czy zniesienie współwłasności itd.).

Dlatego też należy znać choćby podstawowe przepisy i zasady dotyczące tej dziedziny prawa, jaką jest prawo spadkowe. Ponadto w **latach 2023-2024 miały miejsce kolejne istotne zmiany dotyczące prawa spadkowego**, dotyczące m.in. dziedziczenia przez małoletnie dzieci, kręgu spadkobierców ustawowych czy niegodności dziedziczenia i wydziedziczenia. Warto więc zaktualizować i usystematyzować swoją wiedzę w tym zakresie. Prawo spadkowe uregulowane jest głównie w Kodeksie Cywilnym i w tym opracowaniu wskazano na najważniejsze zasady aktualnie w tym zakresie obowiązujące.

Poznasz także kilka ciekawych, a niekoniecznie znanych wszystkim rozwiązań, gdy chcesz np. uchronić jednego ze swoich spadkobierców przed koniecznością zapłaty zachowku pozostałym spadkobiercom ustawowym, czy chcesz, aby środki zgromadzone na twoim rachunku bankowym czy lokacie trafiły do jednej lub kilku osób i nie wchodziły w skład masy spadkowej. Dowiesz się także jakie obowiązują zasady przy dziedziczeniu gospodarstw rolnych i czym i jakich sytuacji dotyczy zarząd sukcesyjny.

Z tej broszury dowiesz się:

1. Jakie są podstawowe pojęcia z zakresu prawa spadkowego?
2. Czym jest spadek? Co można dziedziczyć, a co nie wchodzi w skład masy spadkowej?
3. Jakie są rodzaje testamentów i jakie zasady przy ich sporządzaniu obowiązują?
4. Co to jest zachówek, komu i w jakiej wysokości się należy?
5. Czym jest wydziedziczenie, a czym niegodność dziedziczenia?
6. Co to jest dziedziczenie ustawowe i kiedy ma zastosowanie?
7. Czym jest oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku i jaki jest termin na jego złożenie? Co się dzieje, gdy takie oświadczenie nie zostanie złożone?
8. Czy można zrzec się spadku przed śmiercią spadkodawcy?
9. Jakie są zasady dotyczące dziedziczenia przez małoletnie dzieci?
10. Jakie są szczególne zasady dot. dziedziczenia gospodarstw rolnych?
11. Jakie są obowiązki względem urzędu skarbowego po przyjęciu spadku?
12. Czym jest i kogo dotyczy zarząd sukcesyjny?

2. Dziedziczenie

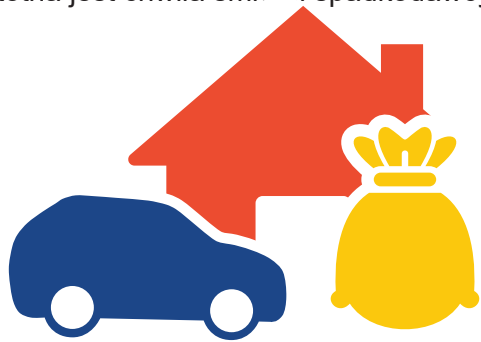

Dziedziczenie to przejście praw i obowiązków majątkowych na jedną lub kilka osób wskutek śmierci osoby fizycznej. W kontekście prawa spadkowego mówimy o **wstępnym** i **zstępnym** (wstępny to przodek danej osoby: rodzic, dziadek, babcia, pradziadek, prababcia, a zstępny - każdy potomek tej samej osoby: dziecko, wnuk, prawnuk, itd.). Spadkobiercy nabywają spadek z chwilą jego otwarcia, tj. z chwilą śmierci spadkodawcy. Dziedziczyć można na podstawie testamentu (**dziedziczenie testamentowe**) i zgodnie z ustawą (**dziedziczenie ustawowe**).

Dziedziczenie testamentowe ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym (jeśli testament jest ważny). Poznając podstawowe zasady dziedziczenia trzeba wiedzieć, co wchodzi, a co nie wchodzi w skład spadku. Do ustalenia tej kwestii istotna jest chwila śmierci spadkodawcy

Majątek

To ogół praw i obowiązków majątkowych należących do osoby za życia.

Masa spadkowa

To część tego majątku, która podlega dziedziczeniu po śmierci tej osoby. W skład majątku i masy spadkowej nie wchodzi prawa osobiste.

Spadek

To ogół praw i obowiązków majątkowych spadkodawcy, które z chwilą jego śmierci przechodzą w drodze dziedziczenia na jedną lub kilka osób.

Prawa majątkowe

To głównie własność (ruchomości – np. samochodu czy maszyn i nieruchomości – np. domu lub mieszkania), pieniądze, użytkowanie wieczyste, służebności gruntowe, własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego oraz wszelkie wierzytelności.

Obowiązki majątkowe

To z kolei wszelkie długi lub zobowiązania. Spadkodawca to osoba fizyczna, której prawa i obowiązki majątkowe przechodzą z chwilą jej śmierci na jedną lub kilka osób.

Spadkobierca

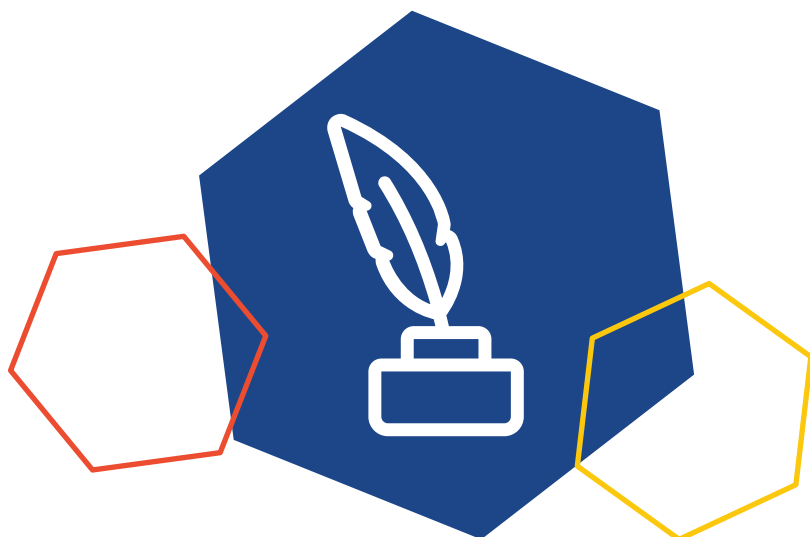
To osoba powołana do spadku.

- **Spadkobierca testamentowy**

To osoba powołana do spadku na podstawie testamentu.

- **Spadkobierca ustawowy**

To osoba powołana do spadku z ustawy (gdy nie ma testamentu lub gdy testament nie dotyczy całości spadku lub gdy okaże się

W SKŁAD SPADKU NIE WCHODZĄ M.IN.:

- ▶ Prawa i obowiązki ściśle związane z osobą zmarłego, czyli: prawa i obowiązki wynikające z umowy o dzieło lub zlecenia, obowiązek alimentacyjny wynikający ze stosunków rodzinno-prawnych, renta, prawo dożywocia, służebność mieszkania, emerytura, renta, świadczenia z opieki społecznej.
- ▶ Wszelkie świadczenia już wymagalne, ale jeszcze niepobrane przez spadkodawcę – np. zadośćuczynienie za szkodę na osobie (z tytułu spowodowania kalectwa, choroby, czy uszkodzenia ciała).
- ▶ Prawa, które z chwilą śmierci spadkodawcy przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami: np. suma ubezpieczenia, stosunek najmu lokalu, środki zgromadzone na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego.
- ▶ Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego.
- ▶ Obowiązek zapłaty grzywny czy kar pieniężnych orzeczonych konkretnie względem osoby spadkodawcy.

Są też takie środki pieniężne, które co do zasady nie wchodzą w skład spadku.

Z taką sytuacją mamy do czynienia, gdy spadkodawca za życia w konkretnych instytucjach (np. w ZUS-ie), firmach ubezpieczeniowych czy funduszach inwestycyjnych, wyda na piśmie konkretne dyspozycje na wypadek śmierci, czyli wskaże konkretną osobę lub osoby, które w przypadku jego śmierci, otrzymają odpowiednio zgromadzone środki lub sumę ubezpieczenia. Środki te nie będą więc podlegały podziałowi pomiędzy spadkobierców - należec będą wyłącznie do uprawnionej osoby, wskazanej odpowiedniej instytucji przez spadkodawcę przed śmiercią. Dlatego jeśli wiemy, komu chcemy przekazać określone środki tak, aby dana osoba, środki otrzymała „od ręki” i nie czekała np. na zakończenie postępowania spadkowego, które może trwać nawet kilka lat, warto dokonać dyspozycji w ww. instytucjach.

ŚRODKI PIENIĘŻNE, KTÓRE CO DO ZASADY NIE WCHODZĄ W SKŁAD SPADKU, TO M.IN.:

➡ Środki zgromadzone na rachunku bankowym lub w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej (SKOK) – co do której spadkodawca za życia złożył dyspozycję wkładem na wypadek śmierci. Posiadacz rachunku oszczędnościowego, ROR-u czy lokaty może polecić na piśmie bankowi dokonanie – po swojej śmierci – wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobie lub osobom: małżonkowi, wstępnym (rodzicom czy dziadkom), zstępnym (dzieciom, wnukom lub prawnukom) lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej – z tym zastrzeżeniem, że kwota wypłaty, bez względu na liczbę wydanych dyspozycji, nie może być wyższa niż dwudziestokrotne przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za ostatni miesiąc przed śmiercią posiadacza rachunku. Jest to tzw. **dyspozycja wkładem na wypadek śmierci**.

- ➡ Środki zgromadzone w otwartych funduszach emerytalnych (**OFE**).
- ➡ Środki zgromadzone na indywidualnym koncie emerytalnym lub indywidualnym koncie zabezpieczenia emerytalnego (tzw. **IKE** lub **IKZE**).
- ➡ Pieniądze z polisy ubezpieczeniowej na życie i ubezpieczenia **NNW**, obejmujących ryzyko utraty życia.

DZIEDZICZENIE TESTAMENTOWE

Dziedziczenie testamentowe polega na nabyciu spadku na podstawie sporządzonego przez spadkodawcę testamentu. Testament jest czynnością prawną rozporządzającą, która służy osobie fizycznej do uregulowania przede wszystkim jego sytuacji majątkowej. Żadną inną czynnością nie można rozporządzić majątkiem na wypadek śmierci.

Tylko oryginał testamentu jest testamentem według przepisów.

TESTAMENT

Jest jednostronną czynnością prawną, w której testator (czyli spadkodawca, który sporządził testament) osobiście i zachowując szczególną formę, dokonuje rozporządzenia swoim majątkiem na wypadek śmierci, czyli sporządza testament. Kodeks Cywilny, z uwagi na formę oraz okoliczności ich sporządzenia, wskazuje na poniższe rodzaje testamentów:

Testamenty zwykłe

- **Własnoręczny**

W całości napisany pismem odręcznym, podpisany imieniem i nazwiskiem pod tekstem, opatrzony datą.

- **Notarialny**

Sporządzany przez notariusza w formie aktu notarialnego i własnoręcznie podpisany przez spadkodawcę.

- **Notarialny**

Przekazany ustnie w obecności dwóch świadków wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego. Sporządza się protokół, który odczytuje się w obecności świadków i następnie podpisywany jest przez w/w osoby. Takiego testamentu nie mogą sporządzić osoby głuche lub nieme.

Sporządzane wyłącznie w ściśle określonych okolicznościach; tracą moc z upływem 6 miesięcy od ustania okoliczności, które uzasadniały niezachowanie formy testamentu zwykłego, chyba że spadkodawca zmarł przed upływem tego terminu

- **Ustny**

Oświadczony w obecności trzech świadków. Tak forma testamentu możliwa jest tylko jeżeli istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Następnie jeden ze świadków albo osoba trzecia spisze oświadczenie spadkodawcy przed upływem roku od jego złożenia, z podaniem miejsca i daty oświadczenia oraz miejsca i daty sporządzenia pisma, a pismo to podpiszą spadkodawca i dwaj świadkowie albo wszyscy świadkowie; można również treść testamentu w ciągu sześciu miesięcy od dnia otwarcia spadku stwierdzić przez zgodne zeznania świadków złożone przed sądem.

- **Podróżny**

Podczas podróży polskim statkiem morskim lub powietrznym (samolotem) można sporządzić taki testament przed dowódcą statku lub jego zastępcą tj. w ten sposób, że spadkodawca oświadcza swą wolę dowódcy statku lub jego zastępcy w obecności dwóch świadków, sporządza się protokół, który podpisują te osoby i który odczytuje się w ich obecności.

- **Wojskowy**

Sporządzić mogą go jedynie żołnierze Sił Zbrojnych pełniących czynną służbę wojskową, pracownicy cywilni zatrudnieni w Siłach Zbrojnych i osoby im towarzyszące. Ten rodzaj testamentu uregulowany został w Rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej i Ministra Sprawiedliwości w sprawie testamentów wojskowych z dnia 30.01.1965 r.

Testament może sporządzić tylko osoba, która ukończyła 18 lat i nie została ubezwłasnowolniona. Osoba ubezwłasnowolniona nie ma zdolności testowania, tzn. że nie może sporządzić ważnego testamentu. Jeżeli taka osoba nie sporządziła testamentu w czasie, gdy miała pełną zdolność do czynności prawnych, to spadek po niej może zostać nabyty tylko w drodze ustawy, czyli przez spadkobierców ustawowych.

Testament można sporządzić tylko osobiście. Istnieje zakaz testamentów wspólnych - np. małżonkowie, którzy posiadają majątek wspólny nie mogą sporządzić wspólnego testamentu (każdy z małżonków musi sporządzić oddzielny testament).

Swoboda testowania oznacza, że osoba fizyczna może dowolnie rozrzucić majątkiem na wypadek swojej śmierci. Testator może powołać do dziedziczenia wybraną przez siebie osobę lub osoby. Nie musi to być osoba fizyczna, gdyż zdolność do dziedziczenia mają wszystkie podmioty prawa cywilnego posiadające zdolność prawną, tj. zarówno osoby fizyczne, osoby prawne, np. Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego, np. gmina/miasto, stowarzyszenia rejestrowe, fundacje, parafie, diecezje i inne terytorialne jednostki organizacyjne kościoła, spółki z o.o., spółki akcyjne i inne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, np. wspólnota mieszkaniowa, osobowe spółki handlowe (spółka jawna, spółka partnerska) i inne.

Zapis testamentowy jest rozrządzeniem spadkodawcy na wypadek śmierci, uczynionym w testamencie. Na jego mocy testator zobowiązuje dziedziczącego po nim spadkobiercę testamentowego lub spadkobiercę ustawowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na

Testament w całości jak i w części można zmienić lub odwołać w każdym czasie.

Testament jest nieważny w przypadkach jeżeli zostanie sporządzony:

- W stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.
- Pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści.

Ważność testamentu bada sąd w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku.

ZACHOWEK

Zachówek to suma pieniężna, która należy się spadkobiercy będącemu członkiem najbliższej rodziny zmarłego, niezależnie nawet od woli spadkodawcy wyrażonej w testamencie.

Osobami uprawnionymi do zachowku są:

- **zstępni** (dzieci, wnuki, prawnuki itd.),
- **małżonek i rodzice spadkodawcy,**

którzy zostali pominięci w testamencie, a dziedziczyliby z ustawy, gdyby testament nie został sporządzony (Chyba że zostały powołane do spadku, bądź w postaci zapisu, bądź w postaci świadczenia od fundacji rodzinnej lub mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej albo otrzymały od spadkodawcy za jego życia darowizny takiej wartości).

Co do zasady zachówek przysługuje uprawnionym w wysokości 1/2 udziału spadkowego, który by im przypadł przy dziedziczeniu ustawowym. Jeżeli osoba uprawniona do zachowku jest małoletnia lub trwale niezdolna do pracy, to przysługuje jej 2/3 wartości udziału spadkowego, który by jej przypadł przy dziedziczeniu ustawowym.

Zachówek jest zawsze ekwiwalentem pieniężnym, tzn. że uprawniony do zachowku nie może żądać od spadkobiercy określonych przedmiotów należących do spadku czy uczynienia go np. współwłaścicielem danej nieruchomości wchodzącej w skład spadku. Żądać można tylko kwoty pieniężnej będącej równowartością przysługującego zachowku – w częściach wskazanych wyżej.

Roszczenie o zachówek przedawnia się z upływem 5 lat od ogłoszenia testamentu, a w przypadku roszczenia o uzupełnienie zachowku z tytułu zapisu windykacyjnego lub darowizny – z upływem 5 lat od otwarcia spadku.

Zgodnie z art. 908 Kodeksu cywilnego jeżeli w zamian za przeniesienie własności nieruchomości nabywca zobowiązał się zapewnić zbywcy dożywnie utrzymanie (**umowa o dożywocie**), powinien on, w braku odmiennej umowy, przyjmując zbywcę jako domownika, dostarczać mu żywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewnić mu odpowiednią pomoc i pielęgnowanie w chorobie oraz sprawić mu własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym. Umowa dożywocia nie jest zatem bezpłatnym przysporzeniem, w przeciwieństwie do darowizny.

Dlatego też **spadkobiercy nie będą mogli co do zasady żądać zachowku od wartości nieruchomości przekazanej w drodze umowy dożywocia**, tak jakby to miało miejsce w przypadku umowy darowizny. Wartość nieruchomości przekazanej w drodze umowy dożywocia nie będzie więc co do zasady brana pod uwagę przy wyliczaniu substratu

WYDZIEDZICZENIE

Wydziedziczenie to pozbawienie prawa do zachowku. Spadkodawca może w testamencie wydziedziczyć zstępnych, małżonka i rodziców zachowku, jeżeli dana osoba:

wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, dopuściła się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci lub uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Przyczyna wydziedziczenia uprawnionego do zachowku musi wynikać z treści testamentu. Spadkodawca nie może wydziedziczyć uprawnionego do zachowku, jeżeli mu przebaczył. Osoba wydziedziczona jest traktowana tak jakby nie dożyła otwarcia spadku. To oznacza, że uprawnione do zachowku staną się jej dzieci.

NIEGODNOŚĆ DZIEDZICZENIA

Spadkobierca może być uznany przez sąd za niegodnego, jeżeli:

- ▶ Dopuścił się umyślnie ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy.
- ▶ Podstępem lub groźbą nakłonił spadkodawcę do sporządzenia lub odwołania testamentu albo w taki sam sposób przeszkodził mu w dokonaniu jednej z tych czynności.
- ▶ Umyślnie ukrył lub zniszczył testament spadkodawcy, podrobił lub przerobił jego testament albo świadomie skorzystał z testamentu przez inną osobę podrobionego lub przerobionego.
- ▶ Uporczywie uchylał się od wykonywania wobec spadkodawcy obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem lub innym organem albo inną umową.
- ▶ Uporczywie uchylał się od wykonywania obowiązku pieczy nad spadkodawcą, w szczególności wynikającego z władzy rodzicielskiej, opieki, sprawowania funkcji rodzica zastępczego, małżeńskiego obowiązku wzajemnej pomocy albo obowiązku wzajemnego szacunku i wspierania się rodzica i dziecka.

Spadkobierca niegodny zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku. Uznania spadkobiercy za niegodnego może żądać każdy, kto ma w tym interes. Z żądaniem takim może wystąpić w ciągu roku od dnia, w którym dowiedział się o przyczynie niegodności, nie później jednak niż przed upływem lat trzech od otwarcia spadku. Spadkobierca nie może być uznany za niegodnego, jeżeli spadkodawca mu przebaczył. Jeżeli w chwili przebaczenia spadkodawca nie miał zdolności do czynności prawnych, przebaczenie jest skuteczne, gdy nastąpiło z dostatecznym rozeznaniami.

DZIEDZICZENIE USTAWOWE

Dziedziczenie ustawowe polega na przejściu spadku na spadkobierców, jeśli testament nie zostanie sporządzony, zostanie uznany za nieważny czy zostanie odwołany lub zniszczony. Wówczas spadek dziedziczą spadkobiercy ustawowi, zgodnie z kolejnością i w częściach określonych przepisami **Kodeksu cywilnego**:

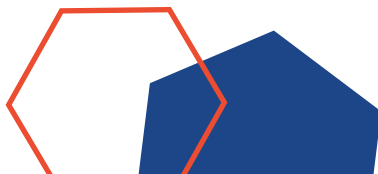
➤ W pierwszej kolejności do spadku powołani są spadkobiercy pierwszej grupy, tj. dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Jeżeli jednak dziecko nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przysługiwał, przysługują jego dzieciom lub dalszym zstępnym w częściach równych. Udział spadkowy przypadający małżonkowi nie może być mniejszy niż jedna czwarta całości spadku.

➤ W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice. Udział spadkowy (część spadku) każdego z rodziców, który dziedziczy w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy, wynosi jedną czwartą całości spadku.

➤ W braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych.

- Jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych.
- Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego zstępnym.
- Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku i brak jest rodzeństwa spadkodawcy lub ich zstępnych, udział spadkowy rodzica dziedziczącego w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy wynosi połowę spadku, w braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy cały spadek przypada dziadkom spadkodawcy; dziedziczą oni w częściach równych.
- Jeżeli któreś z dziadków spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego zstępnym.
- W braku zstępnych tego z dziadków, który nie dożył otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada pozostałym dziadkom w częściach równych.
- W braku małżonka spadkodawcy i wyżej wymienionych krewnych, spadek przypada w częściach równych tym dzieciom małżonka spadkodawcy (pasierbom), których żadne z rodziców nie dożyło chwili otwarcia spadku.
- W braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Jeżeli ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Rzeczypospolitej Polskiej nie da się ustalić albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą, spadek przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.

Małżonek dziedziczący z ustawy w zbiegu z innymi spadkobiercami (poza zstępnymi spadkodawcy, którzy mieszkali z nim razem w chwili śmierci) może żądać ze spadku ponad swój udział spadkowy przedmiotów urządzenia domowego, z których za życia spadkodawcy korzystał wspólnie z nim lub wyłącznie sam. Prawo to nie przysługuje jeżeli wspólne pożycie małżonków ustało za życia spadkodawcy.

Nie dziedziczy małżonek rozwiedziony, ani pozostający w separacji. Małżonek jest wyłączony od dziedziczenia, także jeżeli spadkodawca złożył pozew o orzeczenie rozwodu lub separacji z jego winy, a żądanie to było uzasadnione.

Konkubina i konkubent, w świetle prawa spadkowego, są dla siebie osobami obcymi. Jediną możliwością by konkubenci dziedziczyli po sobie jest sporządzenie przez nich testamentów.

W wyniku adopcji (przysposobienia) między przysposabiającym, a przysposobionym powstaje taki stosunek jak między rodzicami, a dziećmi. Przysposobiony nabywa prawa i obowiązki wynikające z pokrewieństwa w stosunku do krewnych przysposabiającego.

Przysposobiony dziedziczy po przysposabiającym i jego krewnych tak, jak by był dzieckiem przysposabiającego. Tak samo przysposabiający i jego krewni dziedziczą po przysposobionych jakby przysposabiający był rodzicem przysposobionego. W razie niepełnego przysposobienia, przysposobiony dziedziczy po przysposabiającym na równi z jego dziećmi, a zstępnymi przysposobionego dziedziczą po przysposabiającym na tych samych zasadach, co dalsi zstępnymi spadkodawcy; przysposobiony i jego zstępnymi nie dziedziczą po krewnych przysposabiającego, a krewni przysposabiającego nie dziedziczą po przysposobionym i jego zstępnymi; rodzice przysposobionego nie dziedziczą po przysposobionym, a zamiast nich dziedziczy po przysposobionym przysposabiający.

OŚWIADCZENIE O PRZYJĘCIU LUB ODRZUCENIU SPADKU

Spadkobierca może alternatywnie:

- Przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste).
- Przyjąć spadek z ograniczeniem odpowiedzialności za długi (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza).
- Odrzucić spadek.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Można to zrobić przed notariuszem (w formie aktu Poświadczenia Dziedziczenia – w skrócie „APD”), bądź w postępowaniu sądowym (składając odpowiedni wniosek do sądu).

Jeśli w terminie 6 miesięcy oświadczenie nie zostanie złożone, wówczas dziedziczenie następuje z dobrodziejstwem inwentarza, czyli z ograniczeniem odpowiedzialności za długi spadkowe do wysokości

ZRZECZENIE SIĘ DZIEDZICZENIA

Istnieje także możliwość zrzeczenia się dziedziczenia jeszcze za życia przysłego spadkodawcy. Przyszły spadkodawca i jego spadkobierca ustawowy mogą zawrzeć umowę o zrzeczeniu się dziedziczenia. Umowa taka, aby była ważna, musi zostać zawarta w formie aktu notarialnego. Co do zasady, jeśli w umowie nie umówiono się inaczej, zrzeczenie się dziedziczenia obejmuje również zstępnych zrzekającego się - a więc rozciąga się również na dzieci, wnuki i prawnuki zrzekającego się.

DZIEDZICZENIE PRZEZ MAŁOLETNIICH

Dziedziczenie przez małoletnich uregulowane jest przepisami Kodeksu Cywilnego. Małoletni, czyli osoba poniżej 18 roku życia, może dziedziczyć spadek. W imieniu małoletnich o przyjęciu lub odrzuceniu spadku decydują przedstawiciele ustawowi, czyli najczęściej rodzice lub opiekunowie prawni, za zgodą sądu opiekuńczego. W świetle ostatnich zmian, zgoda sądu opiekuńczego nie jest wymagana wówczas, gdy rodzic chce odrzucić spadek w imieniu małoletniego dziecka, a sam wcześniej ten spadek odrzucił we własnym imieniu. Względem małoletnich, którzy przyjęli spadek, zastosowanie mają te same przepisy zarówno, co do skutków, jak i co do terminu złożenia stosownego oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku, a także obowiązki względem Urzędu Skarbowego. Wszelkie oświadczenia i formularze w imieniu dzieci składają ich rodzice lub opiekunowie prawni.

18

DZIEDZICZENIE GOSPODARSTW ROLNYCH

Do dziedziczenia z ustawy gospodarstw rolnych obejmujących grunty rolne o powierzchni przekraczającej 1 ha. Spadkobiercy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne, jeżeli w chwili otwarcia spadku:

- Stale pracują bezpośrednio przy produkcji rolnej, albo
- mają przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej (określone Rozporządzeniem Rady Ministrów), albo
- są małoletni bądź też pobierają naukę zawodu lub uczęszczają do szkół, albo
- są trwale niezdolni do pracy (zgodnie z zasadami i trybem określonymi Rozporządzeniem Rady Ministrów).

Wnuki spadkodawcy, które w chwili otwarcia spadku odpowiadają ww. warunkom, dziedziczą gospodarstwo rolne także wtedy, gdy ich ojciec lub matka nie mogą gospodarstwa dziedziczyć ze względu na to, że nie spełniają ww. warunków. Przepisy te stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych. Rodzeństwo spadkodawcy, które w chwili otwarcia spadku odpowiada spełnia ww. warunki, dziedziczy gospodarstwo rolne także wtedy, gdy zstępni spadkodawcy nie mogą gospodarstwa dziedziczyć z uwagi na to, że nie spełniają ww. warunków. Dzieci rodzeństwa spadkodawcy, które w chwili otwarcia spadku spełniają ww. warunki, dziedziczą gospodarstwo rolne także wtedy, gdy ich ojciec lub matka nie mogą gospodarstwa dziedziczyć z uwagi na to, że tychże warunków nie spełniają. Zasady te stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych. Jeżeli ani małżonek spadkodawcy, ani żaden z jego krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy nie odpowiada warunkom przewidzianym dla dziedziczenia gospodarstwa rolnego albo jeżeli uprawnionymi do dziedziczenia są wyłącznie osoby, które w chwili otwarcia spadku są trwale niezdolne do pracy, gospodarstwo dziedziczą spadkobiercy na zasadach ogólnych.

3. Obowiązki związane z przyjęciem spadku względem Urzędu Skarbowego

Obowiązki związane z przyjęciem spadku (ale także m.in. zachowku i dyspozycji wkładem w banku na wypadek śmierci) regulują przepisy Ustawy o podatku od spadków i darowizn. Nabycie spadku od najbliższej rodziny (I grupa podatkowa) należy złożyć na formularzu SD-Z2 w terminie 6 miesięcy od momentu, gdy powstał obowiązek podatkowy. Powstaje on z chwilą przyjęcia spadku (np. złożenie oświadczenia u notariusza) lub z dniem uprawomocnienia się orzeczenia (gdy oświadczenie o przyjęciu lub stwierdzenie nabycia spadku następuje w drodze postępowania sądowego). Jeżeli wartość otrzymanego majątku przekracza kwotę wolną od podatku i dana osoba nie skorzystała ze zwolnienia dla najbliższej rodziny (nie złożono SD-Z2), wówczas do urzędu skarbowego składa się zeznanie podatkowe o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych (SD-3).

Są też takie sytuacje, gdy nie trzeba zawiadamiać Urzędu Skarbowego o fakcie nabycia spadku. Dotyczy to osób, które dostały majątek, którego wartość nie przekracza określonej kwoty - w roku 2025 jest to kwota 36.120 zł (suma otrzymanych od jednej osoby darowizn i spadku w ciągu 5 lat wstecz spośród osób, które znajdują się w tzw. I grupie podatkowej, tj. żony, męża, dzieci, wnuków, prawnuków, rodziców, dziadków, pradziadków, pasierbicy, pasierba, rodzeństwa, macochy lub ojczyma). Z ostrożności i ze względu na dynamicznie zmieniające się przepisy podatkowe, warto przy każdym nabyciu spadku zasięgnąć porady w swoim urzędzie skarbowym, a w razie jakichkolwiek wątpliwości zgłosić nabycie spadku. W przypadku, gdy tego nie zrobimy w terminie, a okaże się, że powinniśmy, nie dość, że zapłacimy podatek w wysokości 20% od wartości spadku, to jeszcze dostaniemy karę grzywny. Takie same obowiązki i konsekwencje względem urzędu skarbowego ciążyą na rodzicach i opiekunach małoletnich dzieci, które otrzymały spadek.

4. Zarząd sukcesyjny

W przypadku prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej warto zapoznać się z przepisami dotyczącymi zarządu sukcesyjnego i powołać zarządcę sukcesyjnego. Instytucje tę regulują przepisy Ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw.

Zarząd sukcesyjny to forma tymczasowego kierowania przedsiębiorstwem, po śmierci przedsiębiorcy. Daje następcom prawnym czas na podjęcie decyzji, czy chcą kontynuować działalność na własny rachunek, sprzedać firmę, czy ją zamknąć.

➤ Zarząd wykonuje zarządca sukcesyjny, który jest odpowiedzialny za prowadzenie przedsiębiorstwa do czasu uregulowania formalności spadkowych, w szczególności za umowy z pracownikami, kontakty z kontrahentami, sprawy podatkowe czy ZUS. Zarząd wygasa w terminie 2 lat od dnia śmierci przedsiębiorcy. Z ważnych powodów sąd może przedłużyć ten okres, na czas nie dłuższy niż 5 lat.

➤ Zarządcą sukcesyjnym może być osoba fizyczna, która ma pełną zdolność do czynności prawnych.

Jeżeli zarząd sukcesyjny nie został ustanowiony przed śmiercią przedsiębiorcy, zarządcę sukcesyjnego może powołać, w ciągu dwóch miesięcy od dnia śmierci przedsiębiorcy: małżonek przedsiębiorcy, któremu przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku, spadkobierca ustawowy lub testamentowy przedsiębiorcy, który przyjął spadek, zapisobierca windykacyjny, który przyjął zapis windykacyjny, jeżeli zgodnie z ogłoszonym testamentem przysługuje mu udział w przedsiębiorstwie w spadku. Powołanie zarządcy po śmierci przedsiębiorcy i inne związane z tym oświadczenia należy złożyć przed notariuszem. Inaczej będą nieważne. Następnie notariusz rejestruje właściwy akt notarialny w Rejestrze Zarządców Sukcesyjnych przedsiębiorstw osób fizycznych, który jest prowadzony w ramach Systemu Rejestrów Notarialnych, a ta informacja jest następnie przekazywana przez System Rejestrów Notarialnych do CEIDG.

5. Podstawa prawna

- Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.);
- Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.);
- Prawo o notariacie z dnia 14 lutego 1991 r. (Dz.U. Nr 22, poz. 91 z późn. zm.);
- Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.);
- Ustawa o podatku od spadków i darowizn z dnia 28 lipca 1983 r. (Dz.U. Nr 45, poz. 207 z późn. zm.);
- Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw z dnia 5 lipca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1629 z późn. zm.).

Ponad połowa punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Polsce jest prowadzona przez organizacje pozarządowe, jako zadanie publiczne powierzane przez starostów lub prezydentów, w efekcie corocznego, otwartego konkursu ofert.

SURSUM CORDA oznacza „w górę serca!”.

W tym zawołaniu zawiera się cała nasza misja – pomagać w trudnej sytuacji i dawać nadzieję na to, że może być lepiej. Dla tych, którzy chcą się angażować i wspierać projekty dobroczynne - tworzymy warunki do skutecznego działania, w klimacie zaufania i czytelnym zasad.

Jedną z form naszej aktywności jest prowadzenie od 2016r. sieci punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, poradnictwa obywatelskiego i mediacji oraz urozmaicona edukacja prawna.

Stowarzyszenie Sursum Corda powstało w 2000 r. z inicjatywy grupy przyjaciół i profesjonalistów, którzy wcześniej – przez 6 lat – angażowali się społecznie jako wolontariusze. Jako organizacja pozarządowa **jesteśmy apolityczni działamy na zasadzie „non profit”, czyli nie dla zysku.**

Posiadamy status organizacji pożytku publicznego, co oznacza, że możesz przekazać nam 1,5% podatku, który codziennie inwestujemy w mądre pomaganie.

Będzie nam miło, jeśli dołączysz do naszej załogi!

wolontariat

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

wypoczynek na plus+

POMOC
seniorom

OŚRODEK POMOCY
pepst
penitencyjnej

szkolenia»»»

POMOC
ukrainie'

1,5% pomoc
ma
moc!

KRS 0000 20382

**Rozlicz
swój PIT
za darmo!**

www.sc.org.pl

System Nieodpłatnej Pomocy

Odwiedź
naszą stronę!

Potrzebujesz wsparcia?

Prawnika • Doradcy • Mediatora

Jesteś w trudnej sytuacji życiowej?

Skorzystaj z naszego systemu!

**Nieodpłatna
Pomoc Prawna**

**Nieodpłatne
Poradnictwo
Obywatelskie**

**Nieodpłatna
Mediacja**

 /NieodplatnaPomoc

**Numer telefonu
do zapisów:**

690 901 136